

Uurwerkmaker Rob Memel uit Heemstede heeft handen vol aan reparaties en restauraties

'Achter elke klok zit een persoonlijk verhaal'

DOOR MARGOT KLOMPMAKER

HEEMSTED E - Alsof de duvel ermee speelt. Net heeft klokkenmaker Rob Memel uit Heemstede uitgebreid verteld hoe moeilijk het tegenwoordig is om een goede reparateur te vinden, of de bel gaat. Voor de deur staat een ouder echtpaar uit Castricum met een kartonnen doos. „We hebben een oude klok. Kunt u daar iets mee?”

Uit de doos komt een eeuwenoud uurwerk. Memels ogen glinsteren. „Ik schat dat deze klok rond 1780 is gemaakt.” Het mechanisme ziet er toegetakeld uit. „Een oude oom van me werd gek van het getik en heeft het uurwerk eruit gesloopt, licht de eigenaar toe. „Maar de klok is al zo lang in de familie dat we 'm graag willen laten restaureren. Kan het nog?”

Memel knikt. „Het wordt lastig, want ik moet de tandwielen opnieuw maken, maar het kan.”

Even later: „Zo'n antieke klok restaureren is natuurlijk geweldig. Daar droom ik van.”

Klokkenmaker: het is een uitstervend beroep. Het repareren en restaureren van uurwerken - van horloges tot grote klokken - scoort niet onder jongeren. „Ze denken dat het saai is”, vermoedt Memel. „Ik kijk er heel anders tegenaan. Juist de combinatie van vakmanschap en creativiteit maakt het veelzijdig.”

Zelf kwam hij in de klokkenmakerij terecht door zijn vader die een antiekzaak had in Haarlem. „Zijn passie was klokken. Hij deed ook wel reparaties. Zo raakte ik gefascineerd.”

In de jaren tachtig volgde Memel een beroepsopleiding en mocht zichzelf rijksgediplomeerd uurwerkmaker noemen. Inmiddels is hij ook gediplomeerd juwelier/smid.

Hij is gespecialiseerd in het repareren van klokken, iets heel anders dan het maken van horloges. „Het zijn twee verschillende richtingen in ons vak. Het een vraagt andere vaardigheden dan het andere. Bij horloges spoor je defecten op en bestel je het onderdeel. Bij klokken moet je vaak onderdelen zelf maken omdat je het niet meer ergens kunt krijgen. Of het is helemaal uit de klok verdwenen. Dan moet je bedenken hoe het er uit heeft gezien en iets zien te ma-

ken dat past en hoort bij de klok. Dat soort werk ligt me het beste.”

Na zijn opleiding werkte Memel bij juweliers Schutter in Heemstede en Siebel in Utrecht. Vervolgens belandde hij bij een Amerikaans technisch bedrijf in Hoofddorp. „Ik kwam als reparateur, maar kreeg op een gegeven moment het aanbod om hoofd personeelszaken te worden”, lacht Memel. „Dat heb ik toen gedaan.”

Zo was de klokkenmaker jarenlang personeelsmanager. „Maar ik bleef thuis in mijn vrije tijd klokken repareren. Het liet me nooit helemaal los.”

Een jaar geleden tijdens de zomervakantie - 'Daar zijn vakanties voor' - zette Memel de zaken op een rij: zo nog jaren doorgaan of toch zijn oude stiel weer oppakken, waar zijn hart naar uitging. Na overleg met zijn vrouw, hakte Memel de knoop door, nam ontslag en ging weer fulltime klokken maken.

Elke dag is hij te vinden in zijn bescheiden werkplaats, waar een aantal net gerepareerde klokken tikken en de uren slaan. „Ik laat ze een week proefdraaien om te kijken of alles OK is.”

Andere klokken wachten op reparatie. Een hangende klok uit 1950. Een staand klokje uit de Amsterdamse School. Een 'skeletuurwerk' van Robin uit Parijs. „Dat is een zeldzaam exemplaar, gemaakt rond 1800.” Daarachter een simpel klokje uit de jaren 70. „Een huwelijkscadeau, dus dat doen mensen niet weg.”

Om Memel staan allerlei doosjes met speciale instrumenten en gereedschappen. „Ik heb ongelooflijk veel gereedschap, maar gelukkig is het meeste klein.” De draaibank, polijst- en schoonmaakmachine nemen nog de meeste ruimte in beslag.

Rob Memel: „Het is soms om te huilen als je ziet hoe met klokken is gerommeld. Laatst kreeg ik een klok met de onderdelen los in een zakje.”

FOTO UNITED PHOTOS/ROB HENDRIKS

Klokken repareren en restaureren is een vak, merkt Memel elke keer weer. „Je wilt niet weten wat voor klokken ik hier binnenkrijg die door goedwillende hobbyisten zijn 'gerepareerd', zeg maar naar de knoppen zijn geholpen. Soms vind je

de onderdelen nog los onderin liggen. Kennelijk wisten ze er geen raad meer mee. Of ze vervangen onderdelen die helemaal niet vervangen hoeven te worden.”

Probleem is dat niet alleen de kennis ontbreekt, maar ook de

vaardigheid om een ontbrekend onderdeel te maken. „Ik maak zelf tandwielen als die er niet meer zijn. Dat is een heel karwei, maar daarvoor heb ik de kennis en apparatuur. In principe kan ik alles repareren.”

Het is soms 'om te huilen'

wat Memel binnenkrijgt. Hij wijst op een toegetakeld uurwerkje. „Die kreeg ik met een zak onderdelen erbij. Iemand had hem uit elkaar gehaald, maar wist vervolgens niet hoe hij de klok weer in elkaar moest zetten.”

De vraag naar klokkenmakers overstijgt het aanbod. „Er zijn niet zo heel veel gediplomeerde vakmensen meer. Het is een uitstervend beroep. Afgelopen jaar studeerden er drie mensen af in het hele land.”

Het beroep heeft een stoffig

Vak met toekomst

Horloges of klokken repareren? Jongeren zijn niet geïnteresseerd. Van de drie opleidingen die het land ooit telde is er nog één over, in Schoonhoven. Daar studeerden het afgelopen jaar welgeteld drie uurwerkmakers af. „En dan moet je nog maar afwachten waar die zich in specialiseren”, vertelt klokkenmaker Rob Memel. „Het maken van horloges of klokken.”

Volgens de uurwerkmakers zelf hebben ze een geweldige beroep, dat fijne mechanica combineert met vakmanschap en hersenwerk. Van een oud mechaniek kun je geen onderdelen bestellen. Die moet je dus zelf namaken of helemaal opnieuw bedenken.

Als er niet snel vakmensen bij komen, dreigt de bedrijfstak te verdwijnen, richting Aziatische landen, zoals India en China, vreest de federatie Goud en Zilver, de brancheorganisatie voor onder meer horlogemakers. De federatie gaat het vak promoten bij vmbo-opleidingen. Met proeflessen horlogemaken moet de jeugd enthousiast worden gemaakt. Intussen hoopt de vakopleiding in Schoonhoven leerlingen te trekken door samen te werken met bijvoorbeeld scholen voor instrumentmakers in Leiden.

Volgens de federatie is het een vak met toekomst. „Er zijn straks nog zo weinig horlogemakers, dat er voor iedereen volop werk is.”

imago. „Jammer, want er is werk genoeg. Ik krijg van alles aangeboden: van grootmoeders klok uit 1950 tot antieke uurwerken uit de 18e eeuw. En elke klok heeft een verhaal. Dat is het mooie eraan. Mensen vertellen je wat het voorwerp voor hen betekent. De klok die in je ouderlijk huis hing. De klok van je oma. De klok die al eeuwen in de familie is. Zo'n klok heeft emotionele waarde. Die gooi je niet weg.”